

RAQAMLI IQTISODIYOTNING AFZALLIKLARI

Keldiyorova Gulsevar Otabek qizi

Shahrisabz davlat pedagogika institutu

Matematika va informatika yo'nalishi 2- bosqich talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14499780>

Annotatsiya: Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyotning dolzarbligi va uning zamonaviy jamiyatdagi ahamiyati tahlil qilingan. Raqamli texnologiyalar global iqtisodiy jarayonlarni o'zgartirayotgani, pandemiya davrida bu iqtisodiyotning roli oshgani, va elektron tijorat orqali xalqaro bozorlarga chiqish imkoniyatlari keltirilgan. Shuningdek, raqamli iqtisodiyotning ekologik barqarorlikka ta'siri, ish o'rinlari va kiberxavfsizlik masalalari kabi jihatlar ham yoritilgan. Maqola raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishning dolzarbligi va istiqbolli yo'nalishlari haqida umumiy tasavvur beradi.

Аннотация. В данной статье анализируется актуальность цифровой экономики и ее значение в современном обществе. Цифровые технологии меняют глобальные экономические процессы, роль этой экономики возросла в период пандемии, открываются возможности выхода на международные рынки посредством электронной коммерции. Также рассматриваются такие аспекты, как влияние цифровой экономики на экологическую устойчивость, рабочие места и вопросы кибербезопасности. В статье дается общее представление об актуальности и перспективных направлениях развития цифровой экономики.

Annotation. This article analyzes the relevance of the digital economy and its importance in modern society. Digital technologies are changing global economic processes, the role of this economy has increased during the pandemic, and opportunities to enter international markets through e-commerce are presented. Aspects such as the impact of the digital economy on environmental sustainability, jobs and cyber security issues are also covered. The article provides a general idea of the relevance and promising directions of the development of the digital economy.

Kalit so'zlar. raqamli iqtisodiyot, zamonaviy texnologiyalar, elektron tijorat, innovatsiyalar, kiberxavfsizlik, moliyaviy inklyuziya, ekologik barqarorlik, global bozor, pandemiya, raqamli infratuzilma.

Ключевые слова. цифровая экономика, современные технологии, электронная коммерция, инновации, кибербезопасность, финансовая доступность, экологическая устойчивость, глобальный рынок, пандемия, цифровая инфраструктура.

Key words. digital economy, modern technologies, e-commerce, innovation, cyber security, financial inclusion, environmental sustainability, global market, pandemic, digital infrastructure.

Bugungi kunda raqamli iqtisodiyot dunyo iqtisodiy tizimlarining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Raqamli texnologiyalar iqtisodiyotning barcha sohalariga kirib, yangi imkoniyatlarni taqdim etmoqda va jarayonlarni tubdan o'zgartirmoqda. Quyida raqamli iqtisodiyotning asosiy afzalliklari haqida batafsil ma'lumot beriladi.

Raqamli iqtisodiyot zamonaviy texnologiyalar yordamida xizmatlar va mahsulotlarni tezkor yetkazib berishni ta'minlaydi. Elektron tijorat platformalari orqali xaridlar va xizmatlardan foydalanish osonlashadi, bu esa vaqt va resurslarni tejashga imkon

beradi. Raqamli iqtisodiyot kompaniyalarga o'z mahsulotlarini xalqaro bozorlarga olib chiqish imkonini beradi. Internet orqali savdo qilish global mijozlar bilan hamkorlikni yo'lga qo'yadi, bu esa eksportni oshiradi va mahalliy biznesning rivojlanishiga xizmat qiladi. Raqamli texnologiyalar innovatsion g'oyalarni amalga oshirish uchun qulay muhit yaratadi. Sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (Big Data), va blokcheyn kabi texnologiyalar yangi xizmatlar va mahsulotlar yaratishga imkon beradi, bu esa iqtisodiy rivojlanishni tezlashtiradi. Raqamli iqtisodiyot korxonalar uchun ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish xarajatlarini kamaytiradi. Masalan, avtomatlashtirilgan tizimlar va raqamli platformalar ish jarayonlarini optimallashtiradi, bu esa samaradorlikni oshiradi va mahsulot narxlarini pasaytiradi.

Katta ma'lumotlar va tahliliy vositalar yordamida korxonalar o'z mijozlari ehtiyojlarini chuqurroq tahlil qilib, aniq va samarali qarorlar qabul qilish imkoniga ega bo'ladi. Bu esa biznesni muvaffaqiyatli boshqarishga yordam beradi.

Raqamli iqtisodiyot faqatgina avtomatlashtirishni emas, balki yangi ish o'rinlarini ham yaratadi. Masalan, IT sohasi, elektron tijorat, va fintech kabi sohalar yangi malakali ishchi kuchiga talabni oshiradi.

Raqamli iqtisodiyot ekologik barqarorlikka ham hissa qo'shadi. Qog'oz iste'molining kamayishi, onlayn xizmatlar orqali ortiqcha harakatlarning yo'q qilinishi va energiya samaradorligining oshishi atrof-muhitni himoya qilishga yordam beradi.

Elektron to'lov tizimlari moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyati cheklangan aholi qatlamlari uchun ham qulay sharoit yaratadi. Masalan, mobil banking va raqamli hamyonlar qishloq joylarda yashovchi odamlar uchun moliyaviy xizmatlarni ochiq qiladi.

Raqamli iqtisodiyot zamonaviy jamiyat uchun cheksiz imkoniyatlarni taqdim etadi. U nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki jamiyatning turli sohalarini yanada yaxshilaydi. Shu sababli, raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish va undan samarali foydalanish har bir mamlakatning ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lishi lozim.

Raqamli iqtisodiyot bugungi globallashtirilgan dunyoning eng muhim trendlaridan biriga aylangan. Texnologik taraqqiyot, internetning keng tarqalishi va raqamli innovatsiyalar iqtisodiyotning yangi bosqichini boshlab berdi. Ushbu iqtisodiy model nafaqat samaradorlikni oshiradi, balki dunyo miqyosida yangi iqtisodiy imkoniyatlarni ham yaratadi. Uning dolzarbligini quyidagi omillar orqali tahlil qilish mumkin:

Zamonaviy dunyoda texnologiya rivoji iqtisodiy jarayonlarga kuchli ta'sir ko'rsatmoqda. Sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (Big Data), bulutli texnologiyalar va internetning global ahamiyati iqtisodiy modelni yangi bosqichga olib chiqmoqda. Bu texnologiyalar orqali korxonalar tezroq va samarali ishlash imkoniyatiga ega bo'lmoqda.

Pandemiyaning iqtisodiyotga ta'sirini ham kuradigan bo'lsak:

COVID-19 pandemiyasi raqamli iqtisodiyotning dolzarbligini yanada oshirdi. Masofaviy ishlash, onlayn savdo, raqamli to'lovlar va virtual xizmatlar kundalik hayotimizning ajralmas qismiga aylandi. Pandemiya davrida ko'plab korxonalar raqamli platformalarga o'tib, bu jarayonning ahamiyatini namoyish qildi.

Raqamli iqtisodiyot milliy iqtisodiyotlarni dunyo bozorlariga ulaydi. Elektron tijorat va onlayn xizmatlar korxonalar uchun xalqaro savdoni soddalashtirib, global miqyosda raqobatbardosh bo'lish imkonini beradi. Ayniqsa, kichik va o'rta biznes sub'ektlari uchun bu dolzarb imkoniyatdir. Raqamli iqtisodiyotning rivoji yangi ish o'rinlarini yaratib, ishchi kuchi

malakasiga bo'lgan talabni oshirmoqda. Masalan, dasturchilar, tahlilchilar va raqamli marketing mutaxassislari kabi kasblar hozirgi davrda juda talabgir. Shu sababli, malakali kadrlar tayyorlash dolzarb masalaga aylandi.

Raqamli to'lov tizimlari moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatini kengaytirdi. Mobil banking va elektron hamyonlar nafaqat shaharlar, balki qishloq joylarda ham keng tarqalmoqda. Bu aholining iqtisodiy faoliyatini rag'batlantirib, kambag'allikni qisqartirishda muhim rol o'ynamoqda. Raqamli iqtisodiyot ekologik muammolarni kamaytirishga yordam beradi. Qog'ozdan kam foydalanish, masofadan ishlash va onlayn xizmatlarning rivoji energiya tejamkorligini oshiradi va karbon chiqindilarini qisqartiradi. Atrof-muhitni asrash dolzarbligini hisobga olganda, bu iqtisodiyot modelining afzalligi yaqqol ko'zga tashlanadi.

Bugungi raqamli iqtisodiyot xavfsizlik masalalarini ham dolzarb qilib qo'ydi. Kiberxavfsizlik, ma'lumotlarni himoya qilish va blokcheyn texnologiyalari kabi yechimlar iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa raqamli iqtisodiyot hozirgi zamonning eng dolzarb masalalaridan biri bo'lib, u nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki ijtimoiy va ekologik muammolarni hal qilishda ham katta rol o'ynaydi. Ushbu iqtisodiy modelni qo'llab-quvvatlash va rivojlantirish har bir mamlakat uchun strategik ahamiyat kasb etadi. Shu sababli, raqamli infratuzilmani rivojlantirish, kadrlar malakasini oshirish va xavfsizlikni ta'minlash dolzarb vazifalardan biri bo'lib qolmoqda.

Raqamli iqtisodiyot bugungi kunda butun dunyoda iqtisodiy taraqqiyotning eng dolzarb yo'nalishlaridan biriga aylangan. U global bozorlar bilan integratsiya, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, ekologik barqarorlikni ta'minlash va yangi ish o'rinlarini yaratishda muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy texnologiyalar va raqamli innovatsiyalar nafaqat iqtisodiyotni rivojlantiradi, balki jamiyatda yashash darajasini yaxshilashga xizmat qiladi. O'zbekiston sharoitida raqamli iqtisodiyotning rivoji davlatning raqobatbardoshligini oshiradi, yangi imkoniyatlar yaratadi va xalqaro iqtisodiy maydonda o'z o'rnini mustahkamlaydi. Shu bilan birga, raqamli infratuzilmani mustahkamlash, aholining raqamli savodxonligini oshirish va kiberxavfsizlikni ta'minlash dolzarb vazifalardir.

Umuman olganda, raqamli iqtisodiyot XXI asr jamiyatining ajralmas qismidir. Uni rivojlantirish nafaqat iqtisodiy muvaffaqiyatga, balki barqaror rivojlanishga va ijtimoiy farovonlikka erishishda ham asosiy vositalardan biri hisoblanadi.

References:

1. Sh, Mavlonov Sh, and F. B. Jurayeva. "ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA MINTAQALAR IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISH." Экономика и социум 10 (125) (2024): 234-238.
2. Aliqulov, Sh. "M. Yaxiyaxonova. Ta'lim samaradorligini oshirishda kreativ va zamonaviy metodlarning ahamiyati. Raqamli ta'lim muhitida fanlararo integratsiyani Qo'llashning ta'lim samaradorligiga ta'siri: xalqaro Tajribalar va rivojlanish istiqbollari." (2024).
3. ShukurulloFayzullo o'g'li, Aliqulov. "TA 'LIMDA MULTIMEDIYA TEXNOLOGIYALARINI QO 'LLASH." PEDAGOGS 50.2 (2024): 51-55.
4. Shamsiddinov, G'iyosjon, Barchin Ro'ziqulova, and Laziza Inatillayeva. "BOSHLANG 'ICH TA'LIMDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH USULLARI VA

AFZALLIKLARI." Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования 3.10 (2024): 39-41.

5. Shamsiddinov, G'iyosjon, Jasmina Murodulloyeva, and Umida Nurmaxmatova. "YASHIL IQTISODIYOT VA YO 'NALISHLARI BO 'YICHA TA'LIM DASTURLARINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI." *Models and methods in modern science* 3.5 (2024): 44-49.

6. Shamsiddinov, G'iyosjon, and Temurbek Zarifov. "GLOBAL TARMOQ QURISHDA TARMOQ QURILMALARIDAN FOYDALANISH VA TARMOQ TOPOLOGIYALARINING O'RNI." *Science and innovation in the education system* 3.5 (2024): 50-60.

7. Raxmatov Sherqo'zi Akbar Kodirov. "Ta'lim jarayonida bulutli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi" *Pedagogis Internatsional research* ISSN:281-4027_SJIF:4.995. 2023/5/15

8. F Qodirov. Aholiga tibbiy xizmatlar ko'rsatishning rivojlanishini iqtisodiy-matematik modellashtirish. *Scienceweb academic papers collection* . 2023/1/1.

9. F Qodirov. Zamonaviy to'lov tizimlari tahlili va elektron pul birliklari. *Scienceweb academic papers collection*. 2023/1/1.

10. Ergash o'g'li, Qodirov Farrux. "Aholiga tibbiy xizmat ko'rsatish sohasining kelgusi holatini bashoratlash." *Сервис" илмий-амалий журнал* (2022): 56-59.

11. Ergash o'g'li, Qodirov Farrux. "ECONOMETRIC MODELING OF THE DEVELOPMENT OF MEDICAL SERVICES TO THE POPULATION OF THE REGION." *Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities* 2.1.1 Economical sciences (2022).

12. Ergash o'g'li, Qodirov Farrux. "CREATION OF ELECTRONIC MEDICAL BASE WITH THE HELP OF SOFTWARE PACKAGES FOR MEDICAL SERVICES IN THE REGIONS." *Conferencea* (2022): 128-130.

13. Qodirov, Farrux. "ПРОЦЕСС РАЗРАБОТКИ ИГРОВОГО ДВИЖКА UNITY." АХБОРОТ-КОММУНИКАЦИЯ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ШАРОИТИДА ИННОВАЦИЯЛАР мавзусидаги Республика илмий-амалий анжуман МАЪРУЗАЛАР ТУПЛАМИ (2019).

14. Qodirov, Farrux. "" AQLLI UY" TIZIMINING IMKONIYATLARI." *Scienceweb academic papers collection* (2019).

15. Qodirov, Farrux. "DESCRIPTION AND PERFORMANCE OF THE PROGRAM 3D MAX STUDIO." АХБОРОТ-КОММУНИКАЦИЯ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ШАРОИТИДА ИННОВАЦИЯЛАР мавзусидаги Республика илмий-амалий анжуман МАЪРУЗАЛАР ТУПЛАМИ (2019).

16. Qodirov, Farrux. "GPON TEXNOLOGIYASI-OPTIK KIRISH TARMOG'I." АХБОРОТ-КОММУНИКАЦИЯ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИНГ РИВОЖЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ мавзусидаги Республика илмий-амалий анжуман МАЪРУЗАЛАР ТУПЛАМИ (2018).

17. Shamsiddinov, G'iyosjon, and Gulandom Raxmatova. "O 'ZBEKISTONDA AXBOROT HAVFSIZLIGINI MA'NAVIY VA HUQUQIY ASOSLARI." *Solution of social problems in management and economy* 3.4 (2024): 45-57.